

Міжнародна трудова міграція обмежена неохідністю безпеки пересування. За думкою З. Баямана, свобода і безпека складають «непримиренний союз», що виникає із задоволення потреби. Людина жертвує певною частиною свободи слідувати своїм інстинктам і бажанням. «Безпека, в свою чергу, означає захищеність від трьох видів страждань: від тих, що виходять «від нас самих», «від зовнішнього світу» і «від наших відносин з іншими людьми» [3, с.52]. Поруч з традиційним розумінням безпеки життєдіяльності, зарпоз і ризиків повинна існувати сучасна форма розуміння безпеки, яка враховує зростання рівня свободи постіндустріального суспільства. Проголошення надмірної міжнародної міграції однією з головних загроз глобальної безпеки людства ХХІ сторіччя, вирішення якого полягає в створенні протиріччя, вирішення якого полягає в концептуалізації поняття «соціальні ризики». Непримиренний союз свободи та безпеки вимагає сучасне розуміння соціального ризику, від якого відпримкусовані та лічозорні засоби уникнення коливань та невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Традиційне визначення соціального ризику як системи негардів і небезпек при безробітті, підвищенні захворюваності, смерті, інвалідності, передчасному старінні, нещасних випадках на виробництві, професійних захворюваннях було сформульовано Л.Б. Забеліним ще 1924 році [4]. Міжнародна організація праці також спирається на поняття соціального ризику, що включає призначення заробітку, як це визначається національним законодавством, спричинене неможливістю для захищеної особи, яка здатна і готова працювати, отримати роботу, що її підходить; повну втрату здатності заробляти або її часткову втрату понад встановленого ступеня, коли вона може набути постійного характеру; або відповідну втрату функціональної повноцінності, та внаслідок смерті годувальника; у випадку вдови право на допомогу може обумовлюватися її визнанням згідно з національним законодавством нездатною утримувати себе самостійно [5]. В.І. Надрата звертає увагу, що у більшості сучасних наукових публікацій соціальні ризики ототожнюються з «номативно-правовою закріпленістю у міжнародному та національних законодавствах» та як «визначена суспільство соціальна значимість обставина об'єктивна до характеру» [6, с.78]. Такі підходи, на думку дослідників, створюють спрощення, які не відображають суб'єктно-об'єктивної природи соціальних ризиків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Спроби підходи до визначення та класифікації соціальних ризиків обмежують їх використання для дослідження різних соціальних груп, зокрема міжнародних трудових мігрантів. Кваліфікаційною ознакою соціальних ризиків міжнародних трудових мігрантів повинна виступати його особливість, не властива іншим видам ризиків, суб'єктно-об'єктивна природа. Сучасні соціальні ризики міжнародних трудових мігрантів формуються поза конфліктом між працею і капіталом, який був

характерним для індустріального суспільства. В умовах переходу до постіндустріального суспільства, соціальні ризики набирають активніше проявляються через конфлікт між компетенцією та професіоналізмом мігрантів. Саме ймовірність конфлікту між компетенцією та професіоналізмом є найбільшою загрозою для міжнародних трудових мігрантів. Диференціальні соціальні ризики та загрози трудових мігрантів у сучасних наукових дослідженнях є невирішеною.

Мета статті – визначити особливості соціальних ризиків міжнародних трудових мігрантів в умовах переходу до постіндустріального суспільства. Виклад основного матеріалу. Поняття ризику є предметом широкого наукового дискурсу. Ризик вивчається різними науковими дисциплінами на різних рівнях аналізу. Проте концептуалізація поняття ризику не набула достатнього погодження в соціологічній рефлексії. Згідно дослідженням Н.О. Кніпської, концептуалізація ризику відбувається в межах двох великих напрямків: «реалістичного» та «соціалістичного». Вихідними моментами реалістичного підходу є поняття безпеки або шкоди, твердження про можливість обчислення моменту настання ризиків та калькуляції їх наслідків. Ризик визначається в якості об'єктивного явища, податку ймовірності виникнення небезпеки та масштабу його наслідків. Ризик розглядається як варіант його вірої шкоди, але практично не відрізняється від будь-якої об'єктивної загрози чи уявної перешкоди. Єдиною, але дуже абстрактною їх розбіжністю є визначення загрози незалежною зміною, а перешкоди та ризикувану поведінку людей – залежними змінними.

Головна проблема традиційної концептуалізації поняття ризику є відкидання його залежності від соціальних факторів або визнання їх в якості залежних від зовнішніх небезпек. Тобто, ризики є наслідками зовнішніх небезпек. Саме ця позиція надає можливість для ототожнення небезпеки, загрози та ризику. Невизначеність цього питання стала підручником для формування декількох підходів концептуалізації ризику: «культурно-символічному» (М. Дуглас, А. Вільямс), теорії «суперштату» (М. У. Бек, Е. Гідденс) та «калькулятивної ризику» (М. Фуко). Проте, лише культурно-символічний підхід фокусує увагу на проблемах діяльності «Я» та «Іншого» і може бути корисним для дослідження ризиків міжкультурного діалогу мігрантів. У межах теорії «суперштату» було проголошено кінцеві «Іншого» в силу «принципової неможливості дисциплінування від ризиків у сучасному суспільстві». Із цього положення логічно випливає інший, методологічно важливий висновок: «Не «людина і ризик» або «суперштату і ризик», а суспільство ризиків, інакше кажучи, розуміння виробництва ризиків як іманентно притаманних будьякому суспільному виробництву» [7, с.6]. Формується уявлення про втрату перспектив культурного діалогу в умовах суспільства ризиків.

Ульріх Бек, із одного боку, стверджує про «кінець Іншого», як про закінчення часу для можливої, сці, традиційного дисциплінування один від одного.